

ADVIES

JEUGDRAAD BERGEN OP ZOOM

HET MARKIEZENHOF

Advies Markiezenhof

Jeugdraad Bergen op Zoom

T.a.v. Bryan Wierckx & Marc Chavardès

Sint-Annastraat 8

4611 TN, Bergen op Zoom

Aan de gemeenteraad van Bergen op Zoom

T.a.v. de griffier

Jacob Obrechtlaan 4

4611 AR, Bergen op Zoom

Bergen op Zoom, 12 maart 2025

Geachte gemeenteraadsleden,

Het Markiezenhof, het mooiste middeleeuwse stadspaleis van West-Europa, is een uniek onderdeel van het culturele erfgoed van Bergen op Zoom. Recent staat de museumfunctie onder druk door voorgenomen bezuinigingsscenario's. Het volledig schrappen van de museumfunctie wordt daarbij als optie genoemd¹. De Jeugdraad snapt dat er bezuinigd moet worden om het 'ravijnjaar 2026' goed door te kunnen komen. Toch mogen we niet vergeten dat het museum van het Markiezenhof een grote culturele waarde heeft en onze identiteit waarborgt.

In dit advies zullen wij enkele aanbevelingen doen ter voorkoming van de sluiting van het museum in het Markiezenhof. De argumenten hieronder onderstrepen het belang van het stadspaleis als levend museum voor onze stad, de regio en toekomstige generaties.

¹ Verbeem, H. (2025, 21 februari). Reorganisatie Markiezenhof raakt mogelijk sportclubs: basissubsidie op de tocht. *ZuidWest Update*. (zuidwestupdate.nl).

Inhoudsopgave

1. Belang van het Markiezenhof.....	3
1.1 Cultureel erfgoed van monumentale waarde.....	3
1.2 Zichtbaar en prominent stadsicoon.....	3
2. Gevolgen verlies museum.....	4
2.1 Gevolgen lokale economie.....	4
2.2 Toekomstperspectief Bergen op Zoom.....	4
3. Aanbevelingen.....	5
3.1 Bereiken van Jongeren.....	5
3.2 Noodzaak van onderzoek.....	5
3.3 Investeren.....	6
3.4 Regionaal belang.....	6
4. Conclusie.....	7
Bronnen.....	8

1. Belang van het Markiezenhof

1.1 Cultureel erfgoed van monumentale waarde

Het Markiezenhof is niet zomaar een gebouw, maar een rijksmonument met een onschatbare historische waarde. Het stadspaleis dateert uit 1485 en behoort tot de top 100 belangrijkste monumenten van Nederland². Vanwege deze monumentale status geniet het pand wettelijke bescherming; ingrijpende verbouwingen of functieveranderingen zijn slechts zeer beperkt mogelijk en ongewenst. Het Markiezenhof is door de gemeente met veel zorg en middelen gerestaureerd en ingericht als museum³. Als cultureel erfgoed kan en moet het zijn authentieke karakter behouden, het is daarom niet geschikt voor triviale herbestemming of ontmanteling van de museale functie. Het opgeven van de museumstatus zou voorbijgaan aan de plicht om dit monument in ere te houden en toegankelijk te houden voor het publiek.

1.2 Zichtbaar en prominent stadsicoon

Het Markiezenhof is een zichtbaar en iconisch onderdeel van de binnenstad van Bergen op Zoom. Het wordt niet voor niets de “parel van Bergen op Zoom” genoemd⁴. Dit monumentale complex ligt midden in de stad en trekt de aandacht van inwoners en bezoekers. Het Markiezenhof mag dan ook niet weggestopt of aan het zicht onttrokken worden; het moet een levend visitekaartje van de stad blijven. De prominente aanwezigheid van het Markiezenhof draagt bij aan de identiteit van Bergen op Zoom als historische stad.

² Wikipedia-bijdragers. (2024, 24 juli). *Markiezenhof*. (nl.wikipedia.org).

³ Muller, F., Hielkema, K., Vanwesenbeeck, C. & Grosfeld, J. (2022, 24 januari), Markiezenhof: Huis van historie en cultuur van Bergen op Zoom. (bergenopzoom.bestuurlijkeinformatie.nl).

⁴ Open Monumentendag. (2024, 9 september). *Het Markiezenhof - Open Monumentendag*. (openmonumentendag.nl).

2. Gevolgen verlies museum

2.1 Gevolgen lokale economie

Het verlies van de officiële museumstatus van het Markiezenhof zou directe negatieve gevolgen hebben voor de lokale economie van Bergen op Zoom. Allereerst betekent het minder toeristische bezoekers; het Markiezenhof is een belangrijke reden voor dagjesmensen en toeristen om de stad te bezoeken. Minder bezoekers treft direct de horeca, detailhandel en hotelbranche in de binnenstad.

Ondernemers hebben nu voordeel van het museum; zo biedt het oudste hotel van Nederland, Grand Hotel De Draak, een speciaal “Markiezenarrangement” aan waarbij hotelgasten entreebewijzen voor het Markiezenhof krijgen⁵. Dit illustreert hoe het museum bijdraagt aan overnachtingen en bestedingen in de stad. Wanneer het Markiezenhof zijn museumfunctie zou verliezen, vervalt zo’n arrangement en daarmee een deel van de aantrekkingskracht voor verblijfstoeristen. Hotels, restaurants en winkeliers lopen omzet mis die samenhangt met museumbezoek (bijvoorbeeld lunch na een museumbezoek, souvenirs, extra overnachtingen).

Daarnaast zou de stad inkomsten uit toeristenbelasting en parkeergelden kunnen mislopen bij een daling van bezoekersaantallen. De brede ondernemersgemeenschap – van gidsen tot detailhandel – ondervindt nadeel als een publiekstrekker wegvalt. Bergen op Zoom profileert zich mede dankzij het Markiezenhof als aantrekkelijke bestemming; zonder volwaardig museum verliest de stad concurrentiekracht ten opzichte van andere historische steden, wat op langere termijn kan resulteren in minder investeringen en minder banen in de toeristische sector.

2.2 Toekomstperspectief Bergen op Zoom

Wat zou Bergen op Zoom zijn zonder het Markiezenhof als museum? Dit toekomstbeeld is ronduit zorgelijk. Zonder een publiek toegankelijke museale functie verliest de stad haar voornaamste historische trekpleister en ontmoetingsplek voor cultuur. De rijke geschiedenis van Bergen op Zoom zou niet langer tastbaar en zichtbaar zijn voor bewoners en bezoekers, behalve via misschien nog een archief of incidentele evenementen. Dit draagt bij aan een verschraling van het culturele leven in de stad. Jongeren groeien op in een stad die haar historische hart heeft prijsgegeven; inwoners missen een trots en levendig symbool van hun verleden. Bovendien riskeren we dat de zorgvuldig opgebouwde collectie en tentoonstellingen worden verspreid of in depot verdwijnen, waardoor een gedeelte van het lokale verhaal onverteld blijft in de eigen stad. Het toekomstperspectief zonder museumfunctie is dat Bergen op Zoom een pittoreske stad wordt, zonder kloppend hart, een historisch decor waar echter weinig te beleven valt. Dit ondermijnt ook de ambitie om mensen van buiten aan te trekken om zich hier te vestigen of te ondernemen. Kortom, het wegvallen van het Markiezenhof als museum zou een onomkeerbaar verlies betekenen dat niet past bij de toekomstvisie van een bruisende, historisch bewuste stad.

⁵ Hoteliers.com B.V. (z.d.). *Markiezen arrangement | Grand Hotel De Draak, Bergen op Zoom*. Grand Hotel de Draak. (hoteldedraak.nl).

3. Aanbevelingen

Naar aanleiding van het uit het voorgaande blijkende belang van het museum van het Markiezenhof doen wij u een aantal aanbevelingen.

3.1 Bereiken van Jongeren

Een sterk museum als het Markiezenhof heeft een belangrijke educatieve en inspirerende functie voor jongeren. Als museum heeft het Markiezenhof de taak om educatie te bieden aan scholieren en jonge bezoekers.

- In 2020 is het museale concept vernieuwd met het thema “geheimen” om een breder publiek aan te spreken op een interactieve manier⁶.
- Jaarlijks wordt de jeugdmonumentendag georganiseerd in het Markiezenhof voor leerlingen uit groep 6. Tijdens dit evenement krijgen de leerlingen een levendige geschiedenisles over de middeleeuwen, een tijd waarin het Markiezenhof erg belangrijk was.
- Dit jaar zal voor de eerste keer de “nacht van het kasteel” – ofwel een “museumnacht” – georganiseerd worden in Bergen op Zoom. Dit is een landelijk evenement dat normaal gesproken overdag plaatsvindt en staat in het teken van kastelen en buitenruimtes. De doelgroep die tijdens dit evenement centraal staat zijn jongeren.

Dergelijke initiatieven maken geschiedenis levendig en aantrekkelijk voor de jeugd. Ze zorgen dat nieuwe generaties in aanraking komen met het lokale erfgoed en zich ermee kunnen identificeren. Als de museumstatus zou verdwijnen, verliest de stad ook dit platform voor jeugdeducatie. Scholen zouden dan moeten uitwijken naar elders voor museumbezoeken, en de kans om lokaal talent en interesse te kweken in geschiedenis en kunst gaat verloren. Het behoud van het Markiezenhof als dynamisch museum biedt juist de kans om jongeren te blijven inspireren door innovatie in presentatie en educatie.

Wij adviseren daarom om nieuwe projecten en evenementen binnen het Markiezenhof en haar museum te stimuleren in plaats van te verwerpen. Zo blijven jongeren geïnspireerd door innovatie in presentatie en educatie.

3.2 Noodzaak van onderzoek

Voor een weloverwogen beslissing is inzicht nodig in de concrete lokale gevolgen van het schrappen van de museumstatus. De vraag dringt zich op of er reeds onafhankelijk onderzoek is gedaan naar deze gevolgen. Is er een analyse van hoeveel bezoekers het Markiezenhof jaarlijks trekt en wat hun bestedingen bijdragen aan de lokale economie? Zijn de indirecte effecten op hotels, horeca, winkeliers en werkgelegenheid doorgerekend? Zo niet, dan is het cruciaal om een dergelijk onderzoek te verrichten voordat onherstelbare beslissingen worden genomen.

⁶ Meesters, M. (2020, 14 december). *Markiezenhof transformeert in Geheimenpaleis met nieuw museumconcept - Cultuurbedrijf Bergen op Zoom*. Cultuurbedrijf Bergen op Zoom. (cultuurbedrijfbergenopzoom.nl).

Dit advies benadrukt dat evidence-based beleid hier geboden is: naast de beoogde kostenbesparing moeten de kosten van gemiste opbrengsten en schade aan het vestigingsklimaat worden meegewogen. Een objectieve effectstudie zou de raad inzicht geven in scenario's: Wat gebeurt er met het stadscentrum bij verlies van de museumfunctie? Hoe reageren toeristenstromen en hoe verandert het imago van de stad? Zonder dit inzicht loopt de gemeente het risico de negatieve neveneffecten te onderschatten. Het is dan ook aan te bevelen dat de gemeenteraad dergelijke informatie opvraagt of laat opstellen.

3.3 Investeren

Bij het nemen van beslissingen over de toekomst van het Markiezenhof moet de gemeenteraad vooruit durven kijken. Hoewel korte termijn bezuinigingen verleidelijk lijken, zijn sommige besluiten onomkeerbaar, er zullen ook weer betere tijden komen⁷. Het definitief inkrimpen of schrappen van de museumfunctie zou zo'n onomkeerbare stap zijn die de stad blijvend zou verarmen.

Ons advies is dus ook: investeer in meer in plaats van minder. Door nu te kiezen voor versterking van het museum kan Bergen op Zoom straks de vruchten plukken van groei in bezoek en levendigheid. Toerisme en cultuur zijn geen kostenpost, maar een motor voor economische groei en stedelijke ontwikkeling⁸. Juist in moeilijke tijden is visie nodig om het potentieel van het Markiezenhof beter te benutten, zodat het zichzelf in de toekomst meer terugverdient. Het Markiezenhof moet juist een centrale rol moet spelen in het aantrekken van toerisme, zowel als historisch gebouw als museum⁹.

3.4 Regionaal belang

Het Markiezenhof fungeert als Noord-Brabantse toegangspoort tot het UNESCO Geopark Schelde Delta¹⁰, en met behulp van een toegekende Interreg-subsidie wordt een deel van het stadspaleis ontwikkeld tot bezoekerscentrum voor de Zuiderwaterlinie¹¹. Zulke projecten brengen externe middelen en meer bezoekers naar de regio. Door het museum verder te versterken, vergroot Bergen op Zoom zijn profiel als cultuurhistorische trekpleister, wat op zijn beurt weer nieuwe investeringen en initiatieven aantrekt. Het alternatief – terugschalen – zou juist een signaal afgeven dat de stad zich terugtrekt uit regionale en (inter)nationale samenwerkingsverbanden.

In het belang van de hele regio is ons advies daarom om het Markiezenhof volop te laten meegroeien in dergelijke netwerken en ontwikkelingen, in plaats van kansen te laten lopen.

⁷ Dijkema, L., De Jong, L., Peeters, R., & Synthetron N.V. (2021b). Samen prioriteren. In *Bergen op Zoom*. (bergenopzoom.nl).

⁸ Muller, F., Hielkema, K., Vanwesenbeeck, C. & Grosfeld, J.(2022, 24 januari), Markiezenhof: Huis van historie en cultuur van Bergen op Zoom. (bergenopzoom.bestuurlijkeinformatie.nl).

⁹ Muller, F., Hielkema, K., Vanwesenbeeck, C. & Grosfeld, J.(2022, 24 januari), Markiezenhof: Huis van historie en cultuur van Bergen op Zoom. (bergenopzoom.bestuurlijkeinformatie.nl).

¹⁰ *Museum Markiezenhof | Geopark Schelde Delta*. (z.d.). (scheldedelta.eu).

¹¹ *Museum Markiezenhof | Geopark Schelde Delta*. (z.d.). (scheldedelta.eu).

4. Conclusie

Het Markiezenhof is een onmiskenbaar cultureel erfgoed met een belangrijke rol in de identiteit van Bergen op Zoom. Het behoud van de museumfunctie is essentieel voor de historische en economische vitaliteit van de stad. Het verlies van de museumstatus zou niet alleen het culturele landschap verarmen, maar ook negatieve gevolgen hebben voor de lokale economie, het toerisme en educatieve mogelijkheden voor jongeren.

Hierom drukken wij u op het hart om ten eerste inzicht te verkrijgen in de concrete economische gevolgen van een mogelijke verlies van de museumfunctie. Verder adviseren wij te investeren in het behoud en de versterking van het museum, in plaats van deze te verwaarlozen. Daarnaast kan de stad, door het Markiezenhof verder te ontwikkelen, haar profiel als cultuurhistorische bestemming vergroten en profiteren van regionale samenwerkingen en investeringen. Tot slot moeten projecten en evenementen gestimuleerd worden om jongeren betrokken te houden bij de historie van onze stad en hun educatieve ontwikkeling.

Namens de gehele Jeugdraad van Bergen op Zoom,

Bryan Wierckx – Penningmeester – Opsteller advies

Marc Chavardès – Voorzitter – Opsteller advies

Bronnen

1. Muller, F. et al. (2022). *Markiezenhof: huis van historie en cultuur van Bergen op Zoom*. (Visiedocument, p. 2-3). (bergenopzoom.bestuurlijkeinformatie.nl).
2. Visiegroep Perspectief voor Bergen (2021). *Perspectief voor Bergen 2035* (uitgelichte punten). (bergenopzoom.bestuurlijkeinformatie.nl).
3. Verbeem, H. (20 feb 2025). "Reorganisatie Markiezenhof raakt mogelijk sportclubs: basissubsidie op de tocht." *ZuidWest Update*. (zuidwestupdate.nl).
4. Wikipedia (2023). "Markiezenhof". (nl.wikipedia.org).
5. VVV Brabantse Wal. "Bergen op Zoom – Historische binnenstad". (vvvbrabantsewal.nl).
6. Open Monumentendag. "Het Markiezenhof". (openmonumentendag.nl).
7. VisitBrabant. "Markiezenhof – Bezoekersinformatie". (visitbrabant.com).
8. Cultuurbedrijf Bergen op Zoom (14 dec 2020). "Markiezenhof transformeert in Geheimenpaleis". (cultuurbedrijfbergenopzoom.nl).
9. Synthese verslag "Samen Prioriteren" (Gemeente BoZ, 2021) – Citaten deelnemers. (bergenopzoom.nl).